

Kühne Katalin

Szent László király élő alakja

Szent László mellszobra Bükszentlászlón. Márkus Péter bronz alkotása, mely Szent László hermájának alapján készült (Internet)

Lengyelországban¹ látta meg a napvilágot, 1046 körül és 1095. július 29-én halt meg — a krónikák szerint Nyitrán. Atyja I. (Bajnok) Béla magyar király (1060-1063-ig uralkodott), anyja Richéza, II. Miciszláv lengyel király leánya, nőágon II. Ottó császár dédunokája. Több uralkodó dinasztiával állt rokonságban. Amikor bátyja, I. Géza (1074-77-ig uralkodott) meghalt, „egész sokaságuk öccséhez, Lászlóhoz gyűlt, és egy értelemmel, közös szóval és egyetértő akarattal őt választották az ország kormányzására, vagyis helyesebben buzgó és állhatatos kéréssel rákényszerítették” — írja a Képes Krónika. „Hogy² kényszeríteni kellett volna a kormányzás átvételére, az valószínűleg az utókornak a szent királyhoz kötődő hiedelme csupán. Tény, hogy az országot évtizedek óta áldatlan belháborúk dúlták. A trónöröklés rendje tisztázatlan volt, a harcok mögött ott húzódott a szemiorátus (a vezetésre alkalmas legidősebb) és a primogenitúra (elsősülöttség) elvének kibékíthetatlensége. Atyja, Béla merénylet következtében halt meg: a dömösi palotában rá-

omlasztották a hatalmas trónt. Géza és László elmenekültek, András fia, Salamon lett a király. Salamon idővel tanácsadói fülbesúgó intrikáinak hatására ellenük fordult, többször az életükre tört. A mogoródi csatában végül legyőzték az uralkodó seregét, a trónt Géza nyerte el. Géza halála után a krónika szerint "égi dicsőségre vágyódó" László lépett örökébe." László 1078 körül Rajnai Rudolf sváb herceg és Savoyai Adelhaid leányát, *Rheinfeldi Adelhaidot* vette feleségül. Gyermekük: *Piroska*, aki *Komnénosz II. János* császár felesége lett. Rajta kívül még két, ismeretlen nevű leánygyermekük volt. Egyikük *Jarosláv kijevi herceg* felesége lett.

A néprege számos csodálatos eseményt kapcsolt Szent Lászlóhoz, biznyságul arra, hogy későbbi időkben, a következő századokban mily szívesen foglalkozott népünk képzelme a nagy és szent király emlékével, kit már életében csak *kegyes királynak* neveztek.

Abauj megyében, Jászó-Debrődön él az egyik ilyen néprege. A falu határában egy bő vizű forrás van, melyet a nép szent László kútjának nevez. 1094-ben László királyt hívta segítségül Wladiszlav lengyel király. Megjelent Lengyelországban, hogy a zavargásokat megszüntesse, és a békét helyreállítsa. Kényszerült e célból Krakkó várát ostrom alá venni. A legenda a következő elmés hadifogást jegyzi fel a magyarok részéről. Az élelmiszerek fogytán voltak. Ekkor László megparancsolta embereinek, hogy éjnek idején nagy halom földet hordjanak össze a város falai előtt, az egész halmot hintsék be liszttel. Mikor reggel a krakkóiak látták a halmot, azt vélték, hogy az egész mind liszt és azt mondák: »*Mi nem tarthatjuk magunkat, miglen megeszik e nagy halom lisztet.*« Így a lengyelek eszén túljárt.

László király megmenti az elrabolt lányt: Szélesebesen üldözte a kunt, már csak egy lándzsa hossz választotta el tőle, de sehogy sem tudott közelebb férkőzni, mert a lova sehogy sem bírta az iramot. *Amikor a herceg látta, hogy nem tud közelebb férkőzni a kun lovashoz, odakiáltott a magyar lánynak, hogy az övénél fogva rántsa le a*

¹ Karácson Imre

² Pethő Tibor: A lovagkirály legendája. Magyar Nemzet TV-és Rádióműsor melléklete

kunt a lóról. A lány így tett, amikor mindketten a földre kerültek, László herceg rátámadt a rablóra. A lány ugyan könyörgött neki, hogy ne ölje meg a kunt, de László elvágta az inát és leölte. A csatában egyébként a király serege és a herceg nagy győzelmet arattak, az elrabolt keresztényeket kiszabadították.

Kisfaludy Károly: Szent László a cserhalmi ütközetben (Internet)

Szent László látomása: A király és kísérete Vác környékén járt, amikor egy szarvas jelent meg előttük. Szarvain égő gyertyákkal. Amikor megpillantották, egyből futásnak eredt. Az erdőben azon a helyen állt meg, ahol a monostort később felépítették. A vitézek nyíllal rálóttek a szarvasra, de nem találták el. A Dunába ugrott előlük, soha többé nem látták. László így szólt. — Nem szarvas volt az, hanem Isten angyala.

Viadal Salamonnal: László herceg ostrom alá vette a várat. Amikor Salamon közel ért Lászlóhoz, a szeméhez kapott és visszadöbbsent. László herceg feje fölött ugyanis két angyalt látott, akik a levegőben röpdöstek és tüzes karddal fenyegették őt. Salamon ettől annyira megrémült, hogy rögvést futásnak eredt, visszamenekült a várba. Vitézei döbbsenten kérdezték: — Uram, hiszen te háromnégy vitéztől sem szoktál megijedni, most egy elől is megfutamodtál? Salamon lihegve az ijedségtől válaszolt. — Ember elől én még el nem futottam, de nem ember ez, hiszen tüzes kardok védelemzik.

Salamon a toronyban: Géza király halála után öccsét, László herceget választotta királlyá a nemesség. Salamon lelkét méreg és keserűség mar-

cangolta, László király elpusztításán mesterkedett. Egy régi katonáját arra vette rá, hogy álmában ölje meg László királyt. A katona ekkor a király testőre volt, a király hálószobájához lopódzott, berontott és kirántotta a kardját, hogy ledöfje a királyt. Ebben a pillanatban lángoló fényesség vakította el. Az egész szobát betöltötte ez a fényesség, mert a szomszédos piactéren a villám belecsapott a fészületbe. Az orgyilkos ezt égi jelnek vette, kiejtette a kardot a kezéből és térdre rogyott a király előtt, bocsánatért esdekelve. Ő enyhe ítéletet hozott, Salamont egy hatalmas toronyba záratta, amely Visegrád mellett állott és romjaiban még ma is látható a Dunakanyarban.

Egy Kapolcs nevű kun vezér tört be Erdélybe: László király a kunok után vágatott és a Temes folyó mellett utol is érte őket. Vörös zászlaja alatt megrohmozta a kunokat. A király így szólt: — Ne öljétek meg a kunokat, csak fogjátok el őket, ha megtérnek, hadd éljenek! László így ismét győzelemmel tért haza. A magyarok ezer év után is Szent Lászlóhoz fohászkodnak, ma is él emlékezetükben ez a bátor, szentéletű király.

Még több ilyféle regét kapcsolt a néphagyomány Szent László emlékéhez, annak jeléül, hogy a nagy királyra mindenkor szívesen gondolt. Midőn pedig Torda-Aranyos megyében seregétől elválva egykor a király Torda környékén egyedül lovagolt, gondolatokba mélyedve a hegyek között, csak későn vette észre, hogy nagy sereg kun rabló támad feléje. Menekülni már nem lehetett, a túlnyomó erővel szembeszállni hasztalan lett volna, a király a veszély láttára Isten oltalmába ajánlja magát, egyszerre a nagy hegy közepén kétfelé válik, szédítő örvény meredek sziklafalakkal tátong ott a király és üldözői között. Így beszéli el a rege annak a nagy hegyhasadéknak eredetét, mely Erdélyben tordai hasadék neve alatt ismeretes.

Míg László Oroszországban járt — úgy tartja a néphagyomány — nagy csapással látogatta meg Isten Magyarországot. Több helyen nagy földrendegések voltak, majd kitört a pusztító ragályos betegség, a pestis, és százanként hullott a nép. Mikor László király visszatér, látja a nagy nyomort, a nép rendkívüli félelmét. A szent király Istenbe vetett erős bizalommal, alázatos lélekkel irgalomért esdekel népe számára.

A hálás nép regéje úgy beszéli, hogy László király imádságára Isten csodálatosan segítette a né-

pen. Miként Mózes a rézkígyót állította fel a pusztában, aki arra rátekintett, egyszerre meggyógyult: László király is csodálatos módon szerzett népe számára gyógyító orvosságot. Kilövi nyilát, az ellőtt nyíl a levegőben egyet kanyarodva hirtelen leesik, egy kis füvet jár keresztül és e fű gyógyító erővel bír. A ragályos betegségben sínylődőket olyan fűvel érintették, hogy azok egyszerre meggyógyultak. E füvet a hálás nép ma is Szent László fűvének nevezi, és e regével hozza kapcsolatba.

Még azt is beszélte a rege, hogy midőn a futó kunokat a magyar sereg üldözte, a kunok, hogy a magyarokat az üldözéstől visszatartsák, marokszám szórták az elrablott aranyat és ezüstöt, a magyar lovasok leugráltak lovaikról az eldobált kincsek felszedésére. A király hasztalan szólította a pénzvágtyót elcsábított harcosokat, ezért mikor látta, hogy az ellenség e csellel megmenekül, Istenhez fohászkodik, hogy távoztassa a kincsvágyat harcosai szívéből, s íme a csillogó kincsek azonnal átváltoztak értéktelen kavicsokká.

Első³ hódító uralkodónk 1091-ben megszerzte a tenger melléki Horvátországot, megalapozva ezzel a kisebb megszakításokkal 1918-ig tartó, a XIX. századtól már sok feszültséget okozó horvát-magyar együttélést. A pápa és a római császár között az elsőségért kibontakozó investitúraharcban ugyan a trónját fenyegető Henrikkel szemben a pápa mellé állt, ám nem fogadta el VII. Gergelynek az 1075-ös Dictatus Papae-ben a világi hatalom egyházi elsőbbségéről szóló kitételeket, ami időközben a pápával is ellentétet vezetett. A keresztes háborút ugyanakkor — 1095-ben hirdette meg II. Orbán pápa a Szentföld 'felszabadítását' — személyes ügyének tekintette, részt venni azonban már nem tudott benne; egy csehországi hadjáratban szerzett betegség vitte el. 18 esztendő uralkodása az ország gyarapodását, a belső viszonyok konszolidációját, a független Magyar Királyság tekintélyének külföldi megerősödését hozta... Történelmi jelentőségének visszfénye, hogy számtalan monda is megőrizte alakját. A keresztény motívumokat az ázsiai pogány mitikus hagyománnyal összeillesztő legendákban a lovagkirály szinte mesebeli hőssé válik.

Nagyvárad⁴ volt László királynak kedvelt városa. A püspökséget ő alapította, elrendelte, hogy

hamvait a székesegyház sírboltjában helyezték majd örök nyugalomra. A történelmi hagyomány úgy tartja, hogy Nyitrán hunyt el, gyászoló hívei a király holttestével Nagyvárad felé indultak. Forró nyári napok voltak akkor, emiatt — a legenda elbeszélése szerint — sokan attól tartottak, hogy a király teste bomlásnak indul, ezért elhatározták, hogy Székesfehérvárra viszik. A lovakat kifogták. A kocsi magától nyargalt Nagyvárad felé. A király holttestével megérkezvén Nagyváradra, a székesegyház főoltára előtt a szentélyben megásott sírboltba temették őt.

A nevezetes csodák a szent király sírjánál mindjárt temetésekor elkezdődtek. A legenda szerint, mikor a temetés alkalmával a szentnek koporsóját nagy néptömeg állta körül, valaki a körülállók közül azt mondta, hogy a szent király testének rothadó szaga van, holott a többiek mind a legkellemesebb illatot érezték. A gonosz beszédű ember meg is bűnhődött, mert állta tüstént hátra fordult úgy, hogy visszafordítani nem lehetett. Mikor e szerencsétlent az isteni bosszú így elérte, keservesen jajgatni kezdett, mondván: »*vétkeztem az Isten szentje ellen,*« s bánkódva a szent sírjára borult. A kegyes király közbenjárására ugyan meggyógyult, azonban a forradás helye állandóan megmaradt ajakán. *A temetés éjjelén a sír körül ájtatoskodó népek az angyalok énekét hallották, kik a hitvallók tiszteletére rendelt mise imáit énekeltek.* A kegyes királyt Isten »*megajándékozta a hatalommal, hogy minden hozzá folyamodókhoz mennyei segítséggel lehessen. Azért is a vakoknak látást, a siketeknek hallást, a némáknak szólást, a sántáknak járást ada és a védelem szükségeinek eseteiben segítve az elnyomottaknak vigasztalással szolgálja.*«

Két teljesen vak leány csodálatos meggyógyulását beszéli el részletesen a legenda. Az egyik szegény sorsú leány volt, a másik nemesi származású. Szemük meggyógyult. A csodálatos gyógyulások nagyszámúak voltak a szent király sírjánál.

A legendaíró felemlít egy oly csudát, mely alapul szolgált arra, hogy utóbb a peres felek vitás ügyeiket az igazság megtudása végett a szentnek sírjához hozták. *II. István király idejében egy nemes vitéz szorult helyzetében kénytelen volt értékes családi vagyonát, egy ezüst tálát, elzalogosítani egyik ispánnak.* Az ezüst tál atyjától maradt rá, aki azt Szent László királytól kapta. Az

³ Pethő Tibor

⁴ Várad

ispán azt állította, hogy az ezüst tálat tőle lopták el. A király *Valther* nagyvárad püspökre bízta, hogy tegyen igazságot. A püspök azt rendelte, hogy a tálat tegyék le Szent László sírjára és az Úr bizonyítsa be, hogy melyiknek van igaza. Amikor az ispán az ezüsttálat felemelte, rögtön összeesett, a nemes vitéz pedig felvette a tálat.

Szent László⁵ halála után egy század sem telt el egészen, midőn szentté való avatása megtörtént. *III. Béla* királyunk kérelmére *III. Coelestin* pápa 1192. június 27-én László királyt a szent hitvallók sorába iktatta. Az ünnepélyre Nagyváradra jöttek Béla király és családja, továbbá az ország főpapjai és főurai a hívők ezreivel. Elkészült akkorra már a fényes új oltár a várad templomban. Felnyitották László király sírját, felvették drága ereklyéit, az új oltárra helyezték, bemutatták az első szentmise áldozatot tiszteletére.

Ritka égi tünemény és csodás gyógyulások hirdették László király szentté avatását; »*Azon a napon és órában, mikoron őt megkanonizálták, a várad szent monostornak felette nagy, szép fényes csillag láttaték az égen és majd két óra hosszúig tündöklött a csillag, melyet a népek nagy isteni félelemmel és lelki örömmel néznek vala. Ugyanakkor a nagymise alatt hoztak be a templomba egy gyermeket, kinek sem kezei sem lábai nem valának, de a gyermek ép testet nyert. A nagy csodát látván, nagy hálákat adának érette Istennek és a szent kegyes királynak. Egy bélpoklos, ki Nagyváradra sietett érdemei ereje által utközben megtisztula.*«

Szent László király hathatós pártfogása folyton megvan nemzete fölött s »*valóban boldog nemzet és dicsőséges nép az, melyben ilyen fejedelem támadt vala.*« *Amily népszerű volt szent László életében, oly népszerűvé lőn tisztelete szentté avatása után az egész magyar hazában, sőt Magyarországon kívül külföldön is.* Régi királyaink közül sokan koronáztatásuk után a főpapokkal és az ország nagyjaival Székesfehérvárról Nagyváradra mentek Szent László sírjához, hogy a szent király égi pártfogását kiesdekeljék kormányzásukra. Így tett *III. Bélának* fia *Imre* király, továbbá *IV. Béla*, *V. István*, *IV. László*, *Nagy Lajos*. Elzarándokoltak még Szent László sírjához *Robert Károly* és *Zsigmond* királyok, azonkívül két királyné is, *Fennena*, *III. Endre* király neje és

Mária királyné is. Sőt a külföldi uralkodók közül is eljött *Ulászló* lengyel király, kiről azt találjuk feljegyezve, hogy búcsújárása alkalmával Debrecentől Nagyváradig gyalog tette meg az utat. Jöttek a szent király sírjához évről-évre főurak s az egyszerű hívők ezrei. A XVI. században is *Telegdi Miklós* ezeket írja: »*Sok csodák lettenek szent László koporsójánál és csak nem régen, a mi időnkben is, emlékezünk róla, hogy némely betegek meggyógyulának koporsójánál.*«

Nemcsak hazánkban építettek templomokat, állítottak oltárokat Szent László tiszteletére, hanem a távoli külföldön is; így a híres búcsújáró helyen *Mária-Czellben*, a lengyelországi *Czentschouban*, s Németországban *Aachenben* a szent király tisztelete kiváló kegyeletben részesült. Ha veszély fenyegette Magyarországot, a szent király sírjánál imádkoztak segedelemért, a háborúkba az ő ereklyéit vitték magukkal őseink és a szent király égi pártfogása vezette a magyar zászlókat annyi diadalra a nehéz időkben. Ebből származott ama néprege, hogy midőn „*Nagy Lajos Moldvában a tatárok ellen hadakozott, szent László felkelt sírjából, lóra pattanva ott harczolt magyarjai élén, félelmes csatabárdjával, kivívta a magyar számára a diadalt. Mikor a pogányok ellen ütközetbe mentek őseink, eltünt szent László a várad templomból, a csata után a lovaglástól átizzadva találták a templom őrei.*”

A szent király iránt való tiszteletül királyaink közül többen végrendeletileg meghagyták, hogy haláluk után László király lábainál helyezték őket örök nyugalomra. Nagy Lajos és Zsigmond királyok, továbbá Robert Károly második neje *Beatrix*, és a sokat szenvedett *Mária* királyné, Nagy Lajos leánya. Itt temetkeztek Váradnak főpapjai, az ország jámbor főurai.

Szent László király emléke és tisztelete a művészetben is megjelent. Már a XIV. században felállították Váradon a vár udvarán Szent László szobrát Szent István királynak és Szent Imre hercegnek szobraival együtt. Elkészült ércből öntött lovas szobra, lóháton ült, kezében felemelt csatabárdjával. E szoborról, melyet 1390-ben állítottak, újabb rege így ír: „*Ez érczlo szokta vinni a szent királyt csatába, mikor sírjából felkelt, hogy magyarjait győzelemre vezesse. Valahányszor László király sírjából kijött, az érczlo megérezte közellétét, megrázkódott s azonnal megelevenült s*

⁵ Karácson Imre

egy percz alatt elvitte a királyt a csata helyére.” Mindama szép emlékek, melyek Nagyváradon állottak, elpusztultak a XVI. században. Szent László király lovas szobra csonkítva fennállott még azután is, hogy sírját feldúlták. Még 1609-ből is olvashatjuk: »*A várkapu bejáratánál áll szent László szobra, melyen ő lovon ülve ábrázoltatik; egykor egész volt és teljesen megaranyozva... A ló alatti réztáblán e felirat olvasható: 1390-ben május 20-án Zsigmond király és Mária királyné uralkodása alatt, készítette János nagyvárad püspök, Kolozsvári Márton és György mesterek által.*« E remekmű egészen elpusztult a törökök gyakori behatolásai alatt, s ma annak semmi nyoma sincs.⁶

Szent László királyunk iránt való tiszteletnek máig fennmaradt emlékei közé tartoznak régi jámbor királyaink pénzei. Már az Árpád-házi királyaink közül többen Szent László nevét vésették pénzeik egyik lapjára, Nagy Lajos királyunk pedig az arany és ezüstpénzekre Szent László király alakját verette. E szép szokás a többi középkori királyainknál is megvolt. Zsigmond, I. Ulászló, Hunyadi János kormányzó és nagynevű fia, Mátyás király, utána a Jagelló házból származott két király alatt is ez díszítette a magyar aranyakat, miket László-aranyoknak neveztek. Erdély fejedelmei közül is többen követték, Báthori István, Kristóf és Zsigmond, sőt Bocskay István; külföldön is ilyen tekintélynek örvendtek. Szent László dicsőségét és népszerű tiszteletét hirdetik a magyar költőknek szebbnél szebb versei. Alig van életének csak egyetlen mozzanata, alig van egyetlen regéje, mely ne lett volna szép költeményben megénekelve. Legnagyobb költőinknek szolgáltatott ő méltó tárgyat rendkívüli élettörténetével, lelkesíteni fogja az utókor költőit, művészeit mindenkor, amíg csak a nagy ősöknek és az ősök nagy erényeinek tisztelete a szívekből ki nem hal.

Szent László tiszteletét hirdeti számos helység, mely szerte a hazában a szent király nevét viseli. A magyar nemzet és az Egyház szolgálata nyilvánult meg abban is, amikor István, Imre és Gellért ereklyéit 1083-ban fölemeltette, az egyházi és világi nagyok, valamint hatalmas néptömeg jelenlétében. Ezzel a magyar népnek a saját nemzetéből adott szent példaképeket. Maga a nép avatta szentté, mielőtt az Egyház hivatalosan meg-

tette volna. Seregestől keresték föl sírját, nemcsak a gyógyulást, vigasztalást óhajtók, hanem a vitában álló peres felek is. A csodás gyógyulások híre gyorsan terjedt. A szent király ereklyéibe vetett bizalom egyre növekedett; szokássá vált, hogy itt döntsenek el nagy fontosságú pereket, és László oltára előtt tegyenek esküt. Itt tartották az 1134. évi nemzeti zsinatot, itt döntötték el egy alkalommal a zágrábi püspök perét. Ezek után az Egyház hivatalos lépése sem váratott soká magára, 1192-ben László királyt a szentek sorába iktatta.

„*Minden ítéletében Isten félelmét tartotta szemé előtt.*” Pannonhalmán 1078-ban szigorú törvényt hoztak a megrendült vagyonbiztonság és az egyház megerősítésére. Nem kímélték az előkelő és gazdag embereket sem. Aki egy tyúk értékénél többet lopott vagy elorzott, fölakasztották. Az emberölést sem torolták meg ilyen szigorúan. Az egyházi ünnepeken való részvételt kötelezővé tette. „*Fénylik vala minden mennyei szeretettel, bölcseséggel, kegyességgel és Szentléleknek malasztjával, mint az égen való fényes hajnalcsillag.*” Székesfehérvárott⁷, a Boldogasszony templomában 1077-ben koronázták meg. Szent István nagy művét, az egész nemzetnek a keresztény vallásra való térítését ő fejezte be teljesen. Augusztus 20-án reggel az ünnepélyes mise után felemelték a követ, mely Szent István koporsóját fedte. A koporsóból kivették a szent király csontjait, épségben maradt áldó jobb kezét. A szent jobb tiszteletére utóbb László király kolostort építtetett, apátságot alapított Biharban. Ebben őrizték sokáig Szent István e drága ereklyéjét, mely ma Budán van. Megalapította a nagyvárad püspökséget. A buzgóságában fáradhatatlan királynak mindennemű foglalkozásai között a legfőbb gondja mindig Isten dicsőségének előmozdítása volt. Békében, háborúban nem földi élvek és múló dicsőség után vágyódik, hanem szívének minden érzelme, elméjének minden gondolata Istenéhez emelkedik. Önnön lelkének üdvössége és alattvalói boldogítása volt célja, de nem csupán földi békét és jólétet óhajtott szerezni szeretett népe számára, hanem nagy gondja volt arra is, hogy lelkük üdve a földiek miatt kárt ne valljon.

⁶ Később újra öntötték és felállították a Püspöki Palota udvarán.

⁷ Akkor Fehérvár (Alba Regia: az ősi fehér magyarokra utal a helységnev), az ősök a körülötte lévő szikes terület miatt Szikesfehérvárnak nevezték, később itt koronázták királyainkat.

Nemcsak névleg volt szent István királynak apostoli utódja, de tetteiben is apostoli lelkületet tanúsított. Szíve mélyéből ragaszkodott Krisztus egyházához, királyi gondjai között a legelső helyen állott, hogy az apostoli katolikus hitet sértetlenül megóvja minden külső és belső támadás ellen, a vallásosságot, az isteni tiszteletet minél jobban előmozdítsa. Nemcsak szívében, hanem tetteiben is, nemcsak magánéletében, hanem kormányzói működésében is egyformán igazi buzgóságot, hitéért való lángoló lelkesedést mutatott.

László király hitbuzgóságának, apostoli lelkületének egyik legszebb emléke az 1192. évben *Szabolcsban* megtartott országos zsinat és ugyanakkor tartott országgyűlés, melyek egymást működésükben támogatták, közös eredményük ama bölcs törvényekben nyilvánult, melyek felvirágoztatták a hitéletet, boldoggá tették a hazát. A szabolcsi zsinat királyi zsinat volt, melyet azért nevezünk így, mivel ugyanazon helyen egyszerre országgyűlést is tartottak, az egyházi törvényeket az állam, hogy azoknak nagyobb erőt kölcsönözzön, saját törvényei közé felvette, azok megtartását polgári büntetésekkel biztosította.

E zsinat azon célból jött össze, hogy az egyházi fegyelmet minél inkább javítsa, az isteni tisztelet rendjét, az egyház külső és belső életét szabályozza, a keresztény vallásnak oltalmazását törvényben biztosítsa. A szabolcsi zsinat határozatainak bevezetését törvénykönyvünkben a következő szavakkal találjuk: »*Teremtőnknek és Megváltó Urunknak Jézus Krisztusnak uralma alatt, az Ő megtestesülésének ezer kilenczvenkettedik évében május 21-én Szabolcs városában szent zsinat tartatott Lászlónak, a magyarok legkeresztényebb királyának elnöklete alatt, országa összes püspökeivel és apátjaival, nemkülönben az összes főrendekkel az egész papság és nép jelenlétében. Mely szent zsinatban kánonszerűleg és dicséreteken a következő végzések hozattak.*«

Ezen végzések közül nevezetesek azok, melyek megkövetelik, hogy a papok tanult és erkölcsös emberek legyenek. A keresztény vallás megerősítésére nézve számos törvényt találunk a szabolcsi zsinat eredményeképp. Mivel voltak az országban ekkor még némely félreeső helyeken olyanok, kik titokban még a régi pogánysághoz ragaszkodtak, azért a törvény elrendeli, hogy ha valakiről kitudódik, hogy forrásoknál, ligetekben po-

gány módra áldozatot mutat be, akkor büntetésből az olyannak marháját veszik el. Nagy gondot fordított a zsinat a vásárnapok és ünnepek megülésére, azért elmondja, hogy a vásárnapokon kívül miféle ünnepeket kell megtartani Magyarországon. Az ünnepek abban az időben sokkal számosabbak voltak mint jelenleg; így a többi között megünnepelték akkor Szent János evangélistának, az apró szenteknek, Szent György vértanúnak, Fülöp és Jakab apostoloknak, keresztelő Szent Jánosnak, Szent Lőrincz vértanúnak, Szent Máténak, Szent Gellértnek, Szent Mihálynak, Szent Imrének, Szent Mártonnak, Szent Andrásnak és még más szenteknek emléknapjait, mely napok jelenleg már nem ünnepek. E napokon éppen úgy, mint a vásárnapokon mindenkinek meg kellett jelennie büntetés terhe alatt a szentmisén. Ha a falu távol esett a templomtól, rossz idő vagy út miatt nem mehetett el a nép a templomba, akkor egy embert küldöttek el, aki a község nevében három kenyeret és egy gyertyát ajánlott fel. Aki vásárnapon vadászott, annak elvették kutyáját, lovát, azután ökörrrel kellett azt kiváltani. Hasonlóképp bűnhődött, aki vásárnap a misét elhanyagolva vásárra utazott. A kereskedő, ha vásáros bódéját vásárnap állította fel, tartozott azt lebontani. Gondoskodott a szent király arról, hogy az akkor már nagyon elszaporodott zsidóság ne botránkoztathassa meg a keresztény népet, melynek országában lakik, azért a szabolcsi zsinat és gyűlés rendelkezései között találjuk azon törvényt, hogy a zsidó, ha vásárnap vagy valamely más ünnepen dolgozik, büntetésül dolgozó szerszámát veszítse el. A keresztény vallás tisztaságának fenntartására, a jövevény zsidók és izmaeliták ellen való megoltalmazására az apostoli lelkületű szent király törvényhozása nagy figyelmet fordított. Az egyház mindig oltalom alá vette a zsidóságot, nem akarta, hogy erőszakkal megkereszteljék vagy agyonverjék őket, viszont azt sem engedte meg, hogy a keresztény országokban a keresztények fölé emelkedjenek, fölöttük hatalmaskodjanak. A pártfogásért ritkán fizetett hálával a zsidóság, hanem rendszerint adáz gyűlölettel. Tiltja a törvény a zsidók és keresztények között a házasságot, továbbá, hogy a zsidók keresztény rabszolgákat tartsanak. E törvényre különösen azon okból volt nagy szükség, mivel ez időben a zsidóság nagymértékben foglalkozott rabszolgakereskedéssel, ez egyik legjövődélmezőbb

üzlete volt. Az egyház mindenütt küzdött a lealacsonyító rabszolgaság ellen, még inkább kellett küzdenie az ellen, hogy a zsidó keresztény rabszolgát tartson, mivel ez nemcsak lealacsonyító volt a keresztényre nézve, hanem még hitének veszedelmével is járt. Az izmaelitákra vonatkozólag elrendelte a törvény, hogy akik a keresztény vallásra áttértek, titokban mégis a pogánysághoz ragaszkodnak, kénytelenek legyenek lakóhelyüket elhagyni, nehogy példájukkal másokat is megrontsanak.

Gondoskodás alá vette a törvény a templomokat, hogy azok az isteni tisztelet méltóságának megfelelően mindig jó karban legyenek. Örködött az egyházi vagyon sérthetetlen fennmaradása fölött s az egyházaknak járó kötelezettségek teljesítését több rendelkezéssel szorgalmazta. Az egyház parancsai iránt való tiszteletet látjuk megnyilvánulni ama törvényben, mely a börtök megtartását szigorúan kötelezővé teszi.

IRODALOM

Képes Krónika

Thuróczi-krónika

Anjou-legendárium

Középkori templomaink Bp. Magyar Távirati Iroda, 1990.

Ipolyi Arnold etnográfus

László Gyula régészprofesszor

Karácson Imre (Internet)

Pethő Tibor, a Magyar Nemzet újságírója

Magyar Irodalomtörténeti Olvasmányok. /Szerk. Dr. Szántó Kálmán./ Bp. Franklin-Társulat Kiadó, 1890.

A magyar irodalom története Bp. Akadémiai Kiadó, 1. kötete

----- * * * -----

Szent László vizet fakaszt a sziklából
Szatmárnémeti - Kis Szent Teréz római-katolikus templom (Internet)